

How to Choose a Readable Book*

Seyit ATEŞ*, Çetin ÇETİNKAYA**, Kasım YILDIRIM***

ABSTRACT. In this research, we aimed to develop a rubric to be used by fourth- and fifth-grade students in their book selection. For that purpose, literature on children book selection was reviewed and three different kinds of questionnaires for students, teachers and parents were developed. Using these questionnaires, we surveyed the opinions of teachers, students and parents about book selection. Then, we developed a tentative rubric to be used by the fourth- and fifth-grade students in their book selection. Following this process, this tentative rubric was presented to some experts who studied children's literature. The experts examined this tentative rubric based on some criteria. After this evaluation, we used quantitative approach toward the content validity of this rubric. We used Lawshe formula in order to compute the content validity. Lawshe value of the rubric showed that the developed rubric had quite good content validity for book selection of the fourth- and fifth-grade students.

Keywords: readability, book selection, elementary school students, independent reading.

SUMMARY

Purpose and significance: Reading ability seems so important for the growth of individuals' personality, social, and academic development. Since reading ability has great impact on human life, there are numerous studies on teaching reading. Researchers contend that children's out of school reading experience, especially on their own, is very important. The environment in which children grow and appropriate book selection emerge as important factors affecting the reading children do out of class and school. In this research, we focused on appropriate book selection for children. It is thought that appropriate book selection is important for children to see reading as a recreational activity and become good readers. For that reason, how children choose appropriate books and their teachers' and parents' influence in this process were explored. In that regard, through the data obtained from participants and the literature about children book selection, we aimed to develop a rubric to be used by the fourth- and fifth-grade students in their book selection for independent reading activities.

Method: For this research, we used case study research methodology. It is possible to say that case studies are based on "how" and "why" questions and they give the researchers a chance to investigate in detail a fact or a phenomenon they could not manipulate. In this research, we described students', parents' and teachers' opinions about factors they pay attention to while selecting books. The research sample consisted of fourth- and fifth-grade students, their parents and teachers. Data were collected through questionnaires, including open-ended questions, and analyzed using descriptive techniques.

Results: According to the results, 75% of the teachers and 66 % of the parents do not consider themselves as good readers. Half of the teachers and parents stated that they observed that the students could not sometimes complete books they started to read. We also concluded from the results that the students mostly choose what they want to read and their parents and teachers are effective on their book selection as well. All participants argued that their interests, level of the book, topic and content of the book, page number, clarification of the information in the book, pace of the book, factors related to cover page, and contribution of the book to the education of students are significant factors affecting their book selection decisions. As a matter of fact, the reasons why the students could not complete books they start read are the same as reasons they use to choose books.

Discussion and Conclusions: These results show that readers' interest, motivation (recreational reading and reading to learn), vocabulary, level, and prior knowledge about the book are important factors affecting book selection. In addition to these, pace of the book, clarification of the book, simple or complex language structures used in the book by the author, content and message of the book, design features of the book, sentence structures used in writing the book etc. are strong factors in book selection as well. Given these results, it was seen that all factors about book selection resulted from text and reader. When literature about children's book selection is taken into account, rubrics which are developed for children book selection include reader and text based factors as well when compared with the results of this research. These factors include page number of the book, book genres, book subjects, clarification and pace of the book, length of sentences in the book, complex structure of sentence, organization structure of the book, design features of the book, readers' background knowledge, reader's interest and motivation, reader's vocabulary, and fluency level of reader. As a conclusion, in light of the information obtained from this research, we developed a rubric to be used by the students in their book selection.

* This manuscript was presented in 10th National Classroom Teaching Symposium.

*Ph.D., Gazi University, seyitates@gazi.edu.tr

** Ph.D., Gazi University, cetinkayacetin@gazi.edu.tr

*** Ph.D., Ahi Evran University, kyildirim@gazi.edu.tr

Okunabilir Bir Kitap Nasıl Seçilir?*

Seyit ATEŞ*, Çetin ÇETİNKAYA**, Kasım YILDIRIM***

ÖZ: Bu araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kendi kitap seçimlerinde kullanabilecekleri bir rubrik geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilgili literatür taranmış ve bu doğrultuda öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler için üç farklı anket formu hazırlanmış ve tüm katılımcıların kitap seçimi konusunda görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler ve ulaşılabilen literatür bilgileri doğrultusunda çocukların kendi kitap seçimlerinde kullanabilecekleri taslak bir rubrik (dereceli puanlama anahtarı) geliştirilmiştir. Daha sonra bu rubrik alanda uzman kişilere ulaştırılarak ve görüşlerine başvurularak kapsam geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Kapsam geçerliliğinin hesaplanmasında Lawshe tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler, dereceli puanlama anahtarının kapsam geçerliğinin iyi olduğunu göstermiştir. Dereceli puanlama anahtarı literatürdeki okunabilirlik formüllerinden farklı olarak okuyucu ve metin temelli faktörleri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okunabilirlik, kitap seçimi, ilköğretim öğrencileri, serbest okuma.

GİRİŞ

Okuma eğitimindeki en temel amaç, bireylerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmek ve onlara okuma alışkanlığı kazandırarak okumayı bir yaşam boyu öğrenme aracı haline getirmelerini sağlamaktır. Okuma becerisi, öğrencinin kişiliğini geliştirmesi ve yaşadığı toplumla sağlıklı ilişkiler kurması açısından önemli görülmektedir. Öğrencilerin diğer derslerde ve alanlarda başarılı olmaları, okuma becerilerini yeterince geliştirebilmelerine bağlıdır (İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu, [MEB], 2005).

Okuma becerisinin insan yaşamındaki yeri ve önemi sebebiyle okuma eğitimi üzerine sayısız çalışma yapılmıştır. Eğitimciler, bireylerin nitelikli birer okuyucu ve yaşam boyu öğrenciler olmaları için farklı arayışlara yönelmekle birlikte araştırmacılar (Anderson, Wilson ve Fielding, 1988; Stanovich, 1986; Worthy, 2002) bu konuda, öğrencilerin ders dışı okuma deneyimlerinin özellikle de kendi kendilerine yaptıkları okumaların önemli olduğu konusunda hemfikirlerdir. Çocukların ders dışı okumalarında, içinde büyüyüp yetiştikleri çevrenin (Angeletti, Hall ve Warmac, 1996; Padak ve Rasinski, 2007; Trelease, 1989) yanında kitap seçiminin de önemli olduğu (Haris, 2008; Schirmer ve Lockman, 2001; Wutz ve Wedwick, 2005) belirtilmektedir.

Wutz ve Wedwick (2005) serbest okumada temel amacın, öğrencilerin okuyacakları kitap ve okumaya ayıracakları zaman konusunda uygun tercih yapmalarına olanak sağlamak olduğunu belirtmektedirler. Gerçekten de amaç sadece okumak/çok okumak olduğu zaman bu durum alışkanlık yerine bıkkınlığa neden olabilmektedir. Okullarda öğrenciler kendi seçimlerini yapamamakta ve zaman konusunda inisiyatifleri olmamaktadır. Değirmenci (2009) okuma saatlerine ilişkin yaptığı araştırmada öğretmenlerin, öğrencilerin okuyacakları kitapları kendilerinin seçmesine çok da fırsat vermedikleri sonucuna ulaşmıştır. Smith, Tracy ve Weber'e (1998) göre öğrencilerin okuma materyallerinin çeşitliliğini artırmak ve onların seçimine saygı duymak önemlidir. Okuyucular bu şekilde haz almak için okuma deneyimi kazandıkça uygun materyalleri seçme eğilimi gösterirler. Bu pozitif okuma deneyimiyle bağımsızlık ve özsaygı inşa ederler ki bunlar yaşam boyu okuyucu olmada önemlidir.

Schirmer ve Lockman (2001) okuma düzey ve ilgilerinin çeşitli olduğu bir sınıf ortamında uygun okuma materyali seçmenin oldukça zor olduğunu bildirmişlerdir. Haris (2008) çocukların okuduğu, satın aldığı veya kütüphanelerden temin ettiği kitap türleri üzerine bilgi sağlayan çok sayıda kaynak olduğunu, bazı yayıncıların çocuklar için en çok satan kitapların aylık listesini hazırladığını ve 1900'lerden itibaren çocukların okuma tercihlerinin dokümanlaştırıldığı araştırmaların yürütüldüğünü

* Bu çalışma 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Dr., Gazi Üniversitesi, seyitates@gazi.edu.tr

** Dr., Gazi Üniversitesi, cetinkayacetin@gazi.edu.tr

*** Dr., Ahi Evran Üniversitesi, kyildirim@gazi.edu.tr

aktarmaktadır. Bu çalışmalardaki veriler çocukların komik-mizahi, hayvan karakterlerinin yer aldığı, çocukların kendilerini ön plana çıkararak, macera odaklı ve mutlu sonla biten metinleri tercih ettiklerini desteklemektedir. International Reading Association tarafından yayınlanan ve dünyada en çok okunan dergilerin başında gelen The Reading Teacher dergisinin pek çok sayısında bu tür yayınlar görmek mümkündür. Ancak bu tür uygulamaların Türkiye’de yaygın olduğunu söylemek güçtür.

Literatürde kitap seçimiyle ilgili farklı uygulamalar olmakla birlikte Wutz ve Wedwick (2005) bir çocuğun çeşitli ölçütlere göre kendisinin seçtiği bir kitabın tam anlamıyla uygun bir kitap olduğunu belirtmektedirler. Düzeleştirilmiş kitaplar, beş parmak tekniği, okunabilirlik formülleri, kontrol listeleri ve dereceli puanlama anahtarları (rubrikler) kitap seçiminde kullanılan farklı araçlardır (Schirmer ve Lockman, 2001; Wutz ve Wedwick, 2005). Schirmer ve Lockman (2001) okunabilirliği belirlemek için en sık kullanılan araçların okunabilirlik formülleri olduğunu belirtmektedirler. Bu formüller ya cümle uzunluğu ile kelime güçlüğünü ya da cümle uzunluğu ile hece sayısını esas almaktadırlar. Bu formüllerin kullanımı basit ve anlaşılır olmakla birlikte Lange’ye (1982) göre bu ölçütler bir okuyucunun verilen bir metinle başarılı bir şekilde etkileşimde bulunup bulunamayacağını yordayamaz. Çünkü göz önünde bulundurulmuş iki faktör okunabilirliği etkileyen tüm değişkenleri içermez. Beş parmak tekniği ise bilinmeyen kelimelerin sayımını esas alır. Bu teknikte öğrenciler seçtikleri kitabın ortasından bir tam sayfasını okur ve her bilmedikleri kelimeyle karşılaştıklarında bir parmağını kaldırır. Eğer öğrenci sayfanın sonuna gelmeden önce beş parmağının hepsini kaldırmışsa kitap bağımsız okuma için zordur. Beş parmak testi öğrencilerin kullanması için kolay olmasına rağmen, bu teknik okunabilirlik faktörlerinden sadece birini – zor kelimelerin sayısını – içermektedir (Schirmer ve Lockman, 2001; Wutz ve Wedwick, 2005). Literatürde kitap seçimine yönelik ulaşılan araçlar metin temelli ve okuyucu temelli faktörleri içermektedir. Ancak bunların öğretmenler için tasarlanmış olup öğrenciler için kullanışsız ve kafa karıştırıcı (akt. Schirmer ve Lockman, 2001) olduğu ifade edilmektedir.

Literatürde yukarıda ifade edilenlerin dışında farklı özelliklere sahip başka araçlar da bulunmaktadır. Wutz ve Wedwick (2005) tarafından geliştirilen “kitap-okuyucu eşleme” tekniğiyle Schirmer ve Lockman (2001) tarafından geliştirilen ‘bağımsız okuma rubriği’ okuyucu ve metin temelli faktörleri içeren araçlar olup öğrenciler tarafından kullanılabilir. Kitap-okuyucu eşleme (bookmatch) ifadesindeki her bir harf kitap seçiminde öğrencilerin dikkat etmesi gereken bir ölçütü göstermektedir. Bu ölçütler kendi içerisinde okuyucuları destekleyen çeşitli soruları içermektedir. Bu araç hem kitap seçimi için bir çerçeve hem de bir rehberli öğretim ve değerlendirme aracıdır. Kitabın uzunluğu, anlatım dili, organizasyon, kitaba ilişkin ön bilgi, anlaşılabilirlik, üslup, konu, ilgi ve okuyucuyla ilişkisi araçta ele alınan okunabilirlik faktörleridir.

Schirmer ve Lockman (2001) tarafından geliştirilen rubrikte de kelime, cümle, konu, fikirlerin sunumu, soyutluk, organizasyon, tasarım, üslup, ilgi, motivasyon ve akıcılık okunabilirlikle ilgili faktörler olarak ele alınmıştır. Rubrikte 4’lü puanlama sistemi kullanılmıştır. Belirlenen özelliklerle ilgili okuyucu en az “1”, en fazla “4” puan alabilmektedir. Rubriğin kullanımıyla ilgili yönergede okuyucunun kitaptan bir tam sayfa okuması istenmekte ve her okunabilirlik faktörü için en uygun puanı işaretlemesi beklenmektedir. Okuyucu, rubriğe göre 30-40 arası bir puan almışsa bu materyal okuyucu tarafından bağımsız olarak okunabilir, puan aralığı 20-29 ise materyal zorlayıcıdır ve alınan puan 20’den az ise materyal desteksiz okunamaz anlamına gelmektedir.

Türkiye’de ilköğretim ders kitaplarının seçimi konusunda öğrencilerin inisiyatiflerinin olduğu söylenemez. Ders kitapları yayınevleri tarafından hazırlanmakta ve Talim ve Terbiye Kurulu’nun ilgili komisyonlarınca değerlendirilmektedir. Ancak çocuklar serbest okumak üzere kendi seçimlerini gerçekleştirebilirler, bu süreçte öğretmenlerinden ve ailelerinden gerekli rehberliği alabilirler. Worthy (2002) her öğrencinin tercih ve motivasyon kaynaklarının bireysel olduğunu ve bir dizi faktöre göre bu tercih ve motivasyonların değişebileceğini, dolayısıyla her öğrencinin bireysel özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Buna göre çeşitli okuma materyallerini okuma fırsatı bulan öğrenciler, gerçek dünya ile ilgili okuma işleri için daha iyi hazırlanmış olacaklardır. Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı katılımcılardan elde edilen veriler ve literatür bilgileri doğrultusunda ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin kendi kitap seçimlerinde kullanabilecekleri bir araç geliştirmektir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın yöntem süreci iki farklı aşamada değerlendirilebilir. Araştırmanın yapısı gereği ilk aşama betimsel bir durum çalışması niteliğindedir. Diğer araştırma türlerinden ayrılan yönlerinden yola çıkarak, durum çalışmasının 'nasıl' ve 'niçin' sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine inceleme olanağı veren araştırma yöntemi olduğunu söylemek mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Yin, 2003). Bu çalışmada da öğrencilerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin kitap seçiminde dikkat ettikleri hususlara ilişkin görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır. İkinci aşamada ise tüm katılımcıların görüşleri doğrultusunda ilköğretim öğrencilerine uygun kitap seçiminde dikkat edilmesi gereken ölçütler belirlenmeye çalışılmış, bu ölçütler literatürdeki benzer çalışmalarla desteklenerek ilköğretim öğrencilerine uygun kitap seçiminde kullanılacak bir rubrik (dereceli puanlama anahtarı) geliştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ankara ilinde yürütülmüştür. Çalışma grubunu toplam 79 sınıf öğretmeni, 200 ilköğretim dört ve beşinci sınıf öğrencisi ve 200 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmada kolay ulaşılabilir örneklem tekniğinden faydalanılmıştır. Bu örneklem tekniğinde amaç uygun ve gönüllü olan katılımcıları araştırmaya dâhil etmektir (Creswell, 2005). Bu doğrultuda çalışma, araştırmacıların Ankara ilinde ulaşabildikleri okullardaki öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynlerle gerçekleştirilmiştir. Böyle bir örneklem tekniğinin seçiminde araştırmaya gönüllü ve uygun katılımcıların dâhil edilmesi sağlanarak ilköğretim öğrencileri için uygun kitap seçiminde kullanılacak rubrik için daha sağlıklı ve güvenilir verilere ulaşılması amaçlanmıştır. Ayrıca böyle bir örneklem tekniği seçimine sebep olan bir diğer değişkense araştırmacıların Ankara Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim okullarında görev yapmakta olan arkadaşlarının olmasıdır. Böylelikle araştırmacılar kendi öğretmen arkadaşları vasıtası ile amaca yönelik veri toplamakta herhangi bir güçlükle karşılaşmamışlardır. Veri toplama sürecinde araştırmacılara gerekli kolaylıklar sağlanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri

	Özellik	f	%
Cinsiyet	Erkek	43	54.4
	Kız	36	45.6
Okutulan Sınıf Düzeyi	1	14	17.7
	2	8	10.1
	3	15	19
	4	15	19
	5	27	34.2
Toplam		79	100.0

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 54.4'ünün (n=43) erkek, % 45.6'sının (n=36) ise kadın olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin % 17.7'sinin (n=14) birinci sınıf, % 10.1'inin (n=8) ikinci sınıf, % 19'unun (n=15) üçüncü sınıf, % 19'unun (n=15) dördüncü sınıf ve % 34.2'sinin (n=27) beşinci sınıfları okuttuğu görülmektedir.

Tablo 2. Ebeveynlerin demografik özellikleri

	Özellik	F	%
Cinsiyet	Erkek	79	39.5
	Kız	121	60.5
Çocuğunuzun Sınıf Düzeyi	4	83	41.5
	5	117	58.5
Toplam		171	100.0

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan ebeveynlerin % 39.5'inin (n=79) erkek, % 60.5'inin (n=121) ise kadın olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin % 41.5'inin (n=83) çocuğunun dördüncü sınıfa, % 58.5'inin (n=117) de beşinci sınıfa devam ettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin demografik özellikleri

	Özellik	F	%
Cinsiyet	Erkek	83	41.5
	Kız	117	58.5
Sınıf Düzeyi	4	86	43
	5	114	57
Toplam		171	100.0

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin % 41.5'inin (n=83) erkek, % 58.5'inin (n=117) ise kız olduğu görülmektedir. Öğrencilerin % 43'ü (n=86) dördüncü sınıfa devam ederken, % 57'si (n=114) beşinci sınıfa devam etmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formları kullanılmıştır. Formların geliştirilmesi aşamasında çocuklar için uygun kitap seçimi ile ilgili literatür dikkatlice incelenmiş ve literatürdeki veriler doğrultusunda anket formları için gerekli olan maddeler oluşturulmuştur. Bu anketler öğrenci, öğretmen ve ebeveynler için ayrı ayrı geliştirilmiştir. Öğretmen ve ebeveynlere; iyi bir okurun özellikleri, öğrencilerin/çocukların okumaları için kitap seçimini genellikle kimin gerçekleştirdiği, öğrencileri/çocukları için kitap seçiminde nelere dikkat ettikleri, öğrencilerinin/çocuklarının aldıkları kitapları tamamlayıp tamamlayamadıkları, tamamlayamıyorlarsa bunların nedenleri sorulmuştur. Öğrenciler için hazırlanan anket formunda ise sadece okumaları için kitap seçimini kimin gerçekleştirdiği ve eğer kendileri kitap seçimlerini yapıyorlarsa nelere dikkat ettikleri sorulmuştur. Daha sonra araştırmacıların ulaşabildikleri okullara gidilmiş, buradaki öğretmenlere anket formları verilmiştir. Benzer şekilde ulaşılan okullardaki ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine öğrenci anket formları verilmiş ve bu öğrencilerin ebeveynlerine öğrenciler vasıtasıyla ebeveynler için hazırlanan anket formları gönderilmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizinde nitel araştırmalarda kullanılan betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Öğretmenlerden, öğrencilerden ve öğrenci ebeveynlerinden gelen anketler birkaç kez

satır satır okunmuş ve ilgili literatür doğrultusunda kodlanmıştır. Oluşturulan kodlar, ilgili oldukları anket sorularının altında tekrarlanma sıklıklarıyla birlikte tablolaştırılarak verilmiştir. Tablolarda ifade edilen görüşlerin karşısındaki rakamlar, araştırmaya katılan katılımcıların sayılarını değil, ifade edilen soruya ilişkin katılımcıların görüşlerinin frekansını göstermektedir. Yani, bir katılımcı ifade edilen soruya ilişkin birden fazla farklı görüş belirtmiş olabilir. Doğal olarak çalışmada ifade edilen tablolardaki rakamlar katılımcıların görüşlerine ait olup, çalışmaya katılan öğretmen, öğrenci ve ebeveynlerin sayılarına göre yapılandırılmamıştır. Elde edilen görüşler ve literatür bilgileri doğrultusunda taslak bir rubrik formu hazırlanmıştır. Bu form daha sonra anlaşılabilirliğinin değerlendirilmesi için alan uzmanlarına dağıtılmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda rubrikte gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiş ve kapsam geçerliliği için bir kez daha alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Aracın kapsam geçerliliği için Lawshe (1975) tarafından geliştirilen Lawshe tekniğinden faydalanılmıştır. Uzmanlardan rubrikte bulunan her bir maddenin uygunluğunu ve gerekli olup olmadığını belirtmeleri istenmiştir. Daha sonra her bir maddeye ilişkin kapsam geçerlik oranları belirlenmiştir. Kapsam geçerlik oranları herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayısının maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısının yarısına oranının 1 eksiği ile ifade edilir. 10 Uzman için $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde kapsam geçerlik oranlarının minimum değeri Lawshe tarafından .62 olarak ifade edilmiştir. Dereceli puanlama anahtarındaki maddeler için kapsam geçerlilik oranları $\alpha= 0.05$ anlamlılık düzeyinde 0.60 – 1.00 arasında değişmiştir. Sonrasında, dereceli puanlama anahtarının her bir boyutundaki maddelerin kapsam geçerlik oranlarının aritmetik ortalaması alınarak kapsam geçerliliği indeksleri hesaplanmıştır. Bu değerler de 0.66-1.00 arasında değişmiştir. Yapılan analizler dereceli puanlama anahtarının kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

BULGULAR

Bu araştırmada katılımcıların kitap seçimini nasıl gerçekleştirdikleri belirlenmeye çalışılmış, onlardan elde edilen veriler ve literatür bilgileri doğrultusunda bu amaçla kullanabilecekleri bir araç geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda katılımcılardan elde edilen bulgular, görüşme formunda yer alan sorular temel alınarak ifade edilmiştir. Araştırmada aynı konuya ilişkin farklı gruplardan elde edilen bulgular birlikte sunulmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve ebeveynlerin bir okur olarak kendileriyle ilgili algılarına ilişkin değerlendirmeleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. *Sınıf öğretmenleri ve ebeveynlerin bir okur olarak kendilerine ilişkin algıları*

Katılımcılar	Kendinizi iyi bir okur olarak görüyor musunuz?			
	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Öğretmen	22	27.8	57	72.2
Ebeveyn	76	38	124	62

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin % 27.8’inin (n=22) ve ebeveynlerin % 38’inin (n=76) kendilerini iyi bir okur olarak gördükleri, öğretmenlerin % 72.2’sinin (n=57) ve ebeveynlerin % 62’sinin (n=114) ise kendilerini iyi bir okur olarak değerlendirmedikleri görülmektedir. Tabloya göre öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçü, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu ebeveynlerin ise yaklaşık üçte ikisi kendilerinin iyi bir okur olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin serbest okumak üzere aldıkları kitapları kimlerin seçtiğine ilişkin katılımcıların görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin okumaları için kitapları kimlerin seçtiğine ilişkin katılımcıların görüşleri

Seçimi yapan	Ebeveyn	Öğretmen	Öğrenci
Öğrenci	89	40	158
Öğretmen	19	32	22
Ebeveyn	3	7	9
Öğrenci ve öğretmen	48	-	-
Öğrenci ve ebeveyn	32	-	-
Ebeveyn ve öğretmen	9	-	-
Kitaptan sorumlu öğrenci	-	-	9
Arkadaş	-	-	8

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin serbest okumak üzere aldıkları kitapların genellikle kendileri tarafından seçildiği, bu seçimde öğretmen ve ebeveynlerin de önemli rol oynadıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin serbest okuma yapmaları için katılımcıların (öğrenci, öğretmen ve ebeveyn) dikkat ettikleri hususlara ilişkin görüşleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Kitap seçiminde katılımcıların dikkat ettikleri hususlara ilişkin görüşleri

Kitap seçiminde nelere dikkat ediyorsunuz?	Öğretmen	Ebeveyn	Öğrenci
Seviye ve yaş grubuna uygunluğuna (zihinsel gelişim)	60	107	39
Konusuna ve içeriğine	25	44	15
İlgi alanlarına (ilgi çekici - sürükleyici-heyecanlı-eğlenceli-zevkli-maceralı)	25	33	94
Eğitici, öğretici ve bilgilendirici olmasına	6	40	19
Fiziki özelliklerine (Yazı puntosu, kapağı, resimleri, baskı kalitesi, temizliği, yırtık olmaması)	53	17	125
Sayfa sayısına (az olmalı-çok olmalı)	5	13	77
Yazarına-yayınevine	3	20	6
Yanlış yönlendirmemesine (argo-yabancı sözcük-şiddet-aşk-siyaset içermemeli, hayalet-cadı gibi var olmayan varlıklar olmamalı)	11	10	9
Anlatım diline (sade, akıcı, ve anlaşılır olmalı)	19	23	21
Bilgi edinmeye (giriş kısmı, ön bölüm ve tanıtım yazılarını vb. okuma veya tavsiyeleri dikkate alma)	8	31	6
Türüne (klasik, çok hikayeli)	5	4	22
Kendisi seçiyor	2	19	-
İmlâ, cümle yapısı ve kuruluşlarına	4	2	3
Bildikleri kelimeler olmasına	1	5	1
Akademik sosyal ve kültürel katkısına	12	6	-
MEB onaylı olmasına	5	3	-
Bilmiyorum	-	1	1
İhtiyaca uygunluğuna	-	1	-
Mutlu sonla bitmeli	-	-	4
Kahramanlarına	-	-	2

Tablo 6'ya göre öğrencilerin, en çok fiziki özelliklerine dikkat ederek hoşlanacakları türde ve ilgi alanları doğrultusunda kitap seçtikleri; öğretmenlerin benzer şekilde fiziki özellikleri yanında öğrencilerin seviyesine ve yaş gruplarına uygun olmasına, konusuna, içeriğine ve onların ilgi alanlarına hitap etmesine dikkat ettikleri; ebeveynlerin ise kitap seçiminde çoğunlukla çocukların yaşlarını göz önünde bulundurarak seviyeye uygunluğuna, konusu ve içeriğine dikkat ederek eğitici-öğretici nitelikte yayınları tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin tercihte fiziki özellikleri dikkate almalarının sebepleri arasında sınıf kitaplıklarında bulunan kitapların yıpranmış olmasının önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, kitabın karalanmamış ve yırtılmamış olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin çocuğun yaşını dikkate almasının

nedeni ise, satılan kitapların yaşlara göre gruplandırılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Ebeveynlerin bir kısmı çocuğun yaşını söylediklerinde satıcıların uygun kitabı gösterdiklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin okumak üzere aldıkları kitapları bitirme durumları ile ilgili olarak öğretmen ve ebeveyn gözlemlerine ilişkin sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin okumaya başladıkları kitapları bitirme durumlarına ilişkin öğretmen ve ebeveyn gözlemlerine ilişkin sonuçlar

Öğrenciler okumaya başladıkları kitapları bitiriyorlar mı?	Ebeveyn	Öğretmen	Toplam
Evet her zaman bitirirler	107	22	111
Hayır bitirmiyorlar	50	40	86
Bazen yarım bırakıyorlar	43	17	42

Tablo 7’ye göre “evet her zaman bitirirler” ifadesi, öğrencilerin her zaman okumaya başladıkları kitapları bitirdikleri şeklinde değerlendirilmiştir. Ancak “hayır bitirmiyorlar” ifadesi, bu öğrencilerin her zaman kitabı bitirmedikleri anlamına gelmeyebilir. Dolayısıyla bu yöndeki görüşler “bazen yarım bırakıyorlar” şeklindeki görüşlerle birlikte değerlendirilebilir. Bu duruma göre öğrencilerin yarısından fazlasının başladıkları kitabı bitirmeden bırakma durumlarıyla katılımcıların karşılaştığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların, çocukların kitabı bitirmeme nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin kitabı bitirmeme nedenlerine ilişkin öğretmen ve ebeveynlerin görüşleri

Size göre öğrencinin/çocuğun kitabı bitirmeme sebepleri nelerdir?	Öğretmen	Ebeveyn
Sıkılması	31	44
Konusunu sevmemesi, hoşlanmaması	16	41
Sayfa sayısı çok olması	11	15
İlgisini çekmemesi	22	15
Anlamaması	8	18
Televizyon, oyun ve bilgisayar	2	25
Bilmediği kelime veya yabancı kelime fazla, kavram yoğun ise	10	4
Dili ağır ve akıcı değilse	11	8
Seviyesine uygun değilse	17	4
Okuma alışkanlıkları olmadığından	8	1
Okumayı sevmediklerinden	5	12
Zamanı yetiremediğinden (derslerden)	2	6
Resimli olmaması veya az olması	10	1
Okuma güçlüğü var ondan	3	3
Çevre desteği olmadığından	2	7
Umdüğünü bulamazsa-içerik başlık uyuşmazsa	5	1
Uygun kitabı seçemediklerinden	3	5
Dikkatleri dağıldığı için	3	3
Kitaplara ilgisiz-isteksiz	1	7
Baskı ve kağıt kalitesinin düşüklüğü	2	-
Yazı puntosunun küçüklüğü	4	-
O kitabı okuyan arkadaşları anlattığı için	-	1
Göz-baş ağrısı	-	2
Tembellik	-	3
Kitabın yıpranmışlığı	1	-
Çözemedim	-	1

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlere göre öğrencilerin kitabı bitirmeme nedenleri arasında sıkılmaları, materyalin ilgilerini çekmemesi, konusunu sevmemeleri, seviyelerine uygun olmaması ve anlatım dilinin akıcı olmaması ilk sıralarda yer almaktadır. Ebeveynler de benzer şekilde öğrencilerin sıkılmalarını kitabın bitirilmeme nedenleri arasında ilk sırada gösterirken, bunu öğrencilerin kitabın

konusunu sevmemeleri ve televizyon, oyun, internet gibi eğlence araçlarına fazla zaman ayırmaları gibi nedenler izlemektedir.

TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen veriler değerlendirildiğinde ders dışı okuma zamanları için kitap seçimini büyük oranda öğrencilerin kendilerinin gerçekleştirdiği, ancak bu süreçte öğretmen ve ebeveynlerin de oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Okuma yazma üzerine çalışan bir çok araştırmacı özellikle çocukların kendi okuyacakları kitapların seçiminde söz sahibi olabilmeleri, öğretmenlerin ve ebeveynlerin ise bu süreçte rol-model görevi üstlenmeleri gerektiğine dikkat çekmektedirler (örn., Angeletti vd., 1996; Kasten ve Yıldırım, 2011; Reutzel ve Gali, 1998). Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin ve ebeveynlerin büyük bir kısmının kendilerini iyi bir okur olarak değerlendirmedikleri görülmektedir. Kendilerini iyi bir okur olarak görmeyen öğretmenlerin ve ebeveynlerin bu anlamda nasıl bir rol-model olacakları düşündürücüdür. Angeletti ve meslektaşları (1996) çalışmalarında öğrencilerin iyi bir okur ve yaşam boyu okuyucu olabilmeleri için öğretmenlere ve ebeveynlere bazı önerilerde bulunmaktadırlar. Uyarıcı ve disipline edilmiş bir sınıf çerçevesi oluşturmak; serbest okumaya ve anlama öğretimine ayrılan zamanı artırmak; okumayı destekleyen ve zenginleştiren bir müfredatı benimsemek; okuma materyallerini çocukların kullanması için kolayca ulaşılabilir kılmak; onlara sesli okumalar yapmak; hoş, samimi, sıcak, çekici ve davetkâr okuma ortamları oluşturmak; okunanlar hakkında onlarla konuşmak ve okuduklarıyla ilgili onlara sorular sormak bu önerilerden bazılarıdır.

Son yıllardaki araştırmalar çocukların kendi kendilerine yaptıkları okumalarla okuma başarısı arasında bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır (akt. Angeletti vd., 1996; Mohr, 2006; Yıldız, 2010). Araştırmacılar; uygun kitap seçimine ilişkin stratejileri bilmenin (Moss ve Hendershot, 2002; Reuter, 2007) ve serbest okumaya ayrılan zamanın (Anderson vd., 1988; Rasinski ve Padak, 2011) öğrencilerin başarılarını yordamada ve artırmada en iyi yol olduğunu belirtmekte ancak öğrencilerin buna çok az zaman ayırdıklarını ifade etmektedirler. Okumaya ayrılan zamanın ise öğrencilerin kendi istedikleri kitapları okuyamamalarından veya uygun kitap seçimine ilişkin farkındalıklarının yetersizliğinden olumsuz yönde etkilendiği ifade edilmektedir (Reuter (2007)). Öğrencilerin kendi seçtikleri kitapları okuyabilmeleri onların sadece akademik başarı için okuyan bireyler değil yaşam boyu öğrenenler haline gelmelerinde önemli unsurlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır (örn., Kasten ve Yıldırım, 2011; Reutzel ve Gali, 1998). Öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerine göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu aldıkları kitabı yarım bırakmaktadırlar. Bu durum yukarıda ifade edildiği üzere onlara kendi seçtikleri kitapları okuma fırsatının verilmeyişi veya uygun kitap seçimine ilişkin farkındalıklarının yetersizliği ile ilgili olabilir.

Öğrencilerin kendi kendilerine ve uygun kitaplarla yaptıkları okumalar hem onların okumaya ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerine hem de başarılarının artmasına katkı sağlamaktadır (Carter, 1988). Diğer taraftan Bintz (1993) yaptığı araştırmada çocuklara kitap seçimi konusunda fırsatlar sağlanmadığını ve kitap seçimi konusunda bilinçlendirilmediklerini, bu durumun da onların okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirmelerini engellediği sonuçlarına ulaşmıştır. Doğru kitap seçememe okumaya ilişkin motivasyon düşüklüğünün de nedenleri arasında gösterilmektedir (Moss ve Hendershot, 2002; Reuter, 2007). Nitekim Baker ve Wigfield (1999) öğrencilerin kendi tercihleri yerine bir mecburiyet olarak okumayla ilgili etkinliklere yönlendirilmesinin onların okumaya yönelik motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmektedirler. Güneş (2010) ise çocukların kendilerine zorla verilen kitapları okumayı sevmediklerini, bu nedenle onlara kendi kitaplarını seçme fırsatının verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Okuma materyallerindeki çeşitlilik ve teşvik edici öğretimin yanı sıra özellikle çocuklara seçim imkanının sağlanmasının hem okumaya ilişkin tutumla hem de motivasyonla ilgili olduğu ifade edilmektedir (Worthy, 2002).

Kitapların çocukların seviyesine ve yaş grubuna uygunluğu, konusu, eğitici-öğretici olması ve biçimsel özellikleri araştırmada öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuklara kitap seçiminde dikkat ettikleri unsurların başında gelmektedir. Değirmenci'nin (2009) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin sınıf kitaplığı oluştururken öğrencilerin seviyelerine, kitapların konusuna, yazarına, sayfa sayısına, kapağına, resimli olmasına ve fiyatına dikkat ettikleri yönünde bilgiler bulunmaktadır. Öğretmenlerin

dikkat ettikleri ölçütler açısından bu iki araştırmada ortaya konan sonuçlar benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun ve yine öğretmenlerin büyük bir kısmının bu süreçte fiziki özelliklere önem verdiğini belirtmesi ise dikkat çekici bir durumdur. Güneş (2010) bazen öğrencilerin iyi kitap seçemediklerine, bazı öğrencilerin bu süreçte kitabın fiziki özelliklerinden etkilendiklerine ve kapağı çekici kitaplara yöneldiklerine işaret etmektedir. Öğrencilerin yarısından fazlasının okumaya başladıkları kitapları bitirmemeleri kendilerine uygun kitapları seçememeleriyle, bu süreçte doğru ölçütlere başvuramalarıyla veya ilgi alanlarına hitap eden kitaplarla karşılaşmalarıyla ilgili olabilir. Çünkü kitap seçiminde dikkat ettikleri diğer önemli husus kitapların ilgi alanlarına uygun olmasıdır. Bu süreçte öğretmen ve ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Worthy (2002) okuma açısından öğrencilere ulaşmanın onların tercihlerini dinlemekle ve gerekli çeşitliliği sağlamakla mümkün olacağına dikkat çekmektedir. Ateş, Çetinkaya ve Yıldırım'ın (baskıda) yaptığı araştırmada öğrenciler kendi seçtikleri, eğlenceli, bol resimli, duygularına hitap eden kitaplarla okumayı daha çok seveceklerini belirtmişler; okuyan bir çevrede daha çok okumanın ve eğlenceli okuma etkinliklerinin de bunu destekleyeceğini ifade etmişlerdir. Kitap temini konusunda öğrencilerin ilgi alanlarının ve eğilimlerinin dikkate alınmaması, düşüncelerinin sorulmaması; onların kitap seçme, tercih ettikleri kitap konusunda görüş geliştirme, yazarlar hakkında bilgi sahibi olma gibi etkin bir okur olmada gerekli becerilerinin de gelişimini engellemektedir. Bu durumda öğrenciler, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin kendileri için en uygun tercihi yapacaklarına inandıklarından (Guthrie, Hoa, Wigfield, Tonks, Humenick, ve Littles, 2007) okumayı özellikle tercih ettikleri kitaplar ve yazarlar konusunda ciddi bir repertuara sahip olamamaktadır.

Katılımcılardan elde edilen verilere göre kitap seçiminde okuyucunun ilgi alanları, motivasyonu (eğlenmek, zevk almak, öğrenmek), seviyesi, kelime bilgisi, kitaba ilişkin bilgisi, yazarın anlatım dili ve akıcılığı, anlaşılma durumu, kitabın konusu, mesajı, tasarım özellikleri (yazı puntosu, kapak, baskı kalitesi, görsel unsur kullanımı), cümle yapısı ve kuruluşları gibi hususların önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu özelliklerin bazıları diğerlerine göre daha az sayıda da olsa katılımcılar tarafından ifade edilen özelliklerdir. Diğer taraftan katılımcıların (öğretmen-ebeveyn) çocukların kitapları bitirmeme nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde nedenlerin, seçim ölçütleri ile neredeyse bire bir örtüştüğü görülmektedir. Bütün bunlar aslında çocuklara kitap seçiminde nelere dikkat edileceği hususunda birer ölçüt anlamına gelmektedir. Araştırmacılar öğrencilerin kendi seçtikleri kitapları okumaları için cesaretlendirilmelerinin yanı sıra, kendi düzeylerine uygun kitap seçebilme yeterliliklerinin ve seçecekleri kitap türünün çok önemli olduğunu ifade etmektedirler (Kragler ve Nolley, 1996). Çocuklara kendi seçtikleri materyalleri okuyabilme fırsatları verme Olsen (1959, akt. Kragler ve Nolley, 1996) tarafından geliştirilen teori üzerine temellendirilmiştir. Bu teoriye göre çocuklar araştıran, seçen ve kendilerini bu sürece göre adapte eden organizmalardır. Bu yüzden öğrencilerin öğretmen rehberliğinde doğru stratejilerle kendilerine uygun bir kitabın nasıl seçileceği noktasında yönlendirilmeleri ve aşamalı olarak kitap seçim sorumluluğunu üstlenmeleri onların bağımsız ve yaşam boyu okuyucular olması açısından önemlidir.

Kitap seçiminde etkili olan faktörler ve çocukların okumaya başladıkları kitapları yarım bırakma nedenleri birlikte değerlendirildiğinde bu değişkenlerin okuyucu ve metin temelli faktörler olduğu anlaşılmaktadır. Okuyucunun metni uygun hızda, ifade özelliklerine göre ve akıcı bir şekilde okuyabilmesi, kendi okuma becerilerine bağlı olduğu kadar yazarın sunumuna da bağlıdır. Bunun yanında okuyucunun kitabın konusuna, türüne, yazarına, kullanılan üsluba vb. ilgi duymaması, onu okumaya sevk edecek bir motivasyon kaynağının olmaması ya da kaynağın türü ve hatta kitabın biçimsel özellikleri (yazı karakter ve boyutu, sayfa sayısı, kapak tasarımı ve görsel unsurların kullanımı vb.) okuyucu açısından kitabın okunabilirliğine karar verme sürecini etkileyebilir. Fry (2002) okunabilirlikle ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalarda metnin düzeyini belirlemede metnin içeriği, uzunluğu, yapısı, öğretim programına uygunluğu, mantık örgüsü, metne eşlik eden resimlerin etkisi ve okuyucunun ilgisi gibi konuların ölçüm dışında tutulduğunu belirtmektedir. Okunabilirlikle ilgili çalışmalara (Çeçen ve Aydemir, 2011, Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2009; Güyer, Temur ve Solmaz, 2009; Zorbaz, 2007) bakıldığında bu süreçte sadece sınırlı sayıda değişkeni dikkate alan formüllerden elde edilen verilerin yeterli olmayacağı dile getirilmekte, metin veya kitaplara ilişkin daha fazla değişkenin hesaba katılmasıyla elde edilen nitel bilgilere ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Shoki (2007) de okunabilirlik formüllerinin farklı özellikleri ölçtüğünü ancak tüm öz elliklerin

okunabilirlikle ölçülemediğini belirtmektedir. Kitap seçiminde hem okuyucu temelli hem de metin temelli değişkenlerin dikkate alınması gerekmektedir.

Literatür incelendiğinde, okuyucu ve metin temelli faktörleri içeren ve kitap seçimi için düzenlenen araçların kitabın uzunluğu, türü, konusu, anlatım dilinin akıcılığı ve sadeliği, organizasyon yapısı, tasarım ve biçim özellikleri, anlaşılabilirliği, cümle uzunluğu ve karmaşıklığı, okuyucunun ön bilgisi, okuyucunun yaşamıyla ilişkisi, okuyucunun ilgisi, motivasyonu, kelime bilgisi ve akıcı okuma düzeyi gibi özellikleri dikkate aldığı görülmektedir (Schirmer ve Lockman, 2001; Wutz ve Wedwick, 2005). Katılımcılardan ve literatürden elde edilen bilgiler temelinde hazırlanan rubrikte ise kelime, cümle, konuya ilgi ve motivasyon, imlâ, fikirlerin anlaşılabilirliği, kitabın uzunluğu, sunum, akıcılık ve ön bilgi gibi faktörler dikkate alınmıştır. Bu araç bir öneri niteliğindedir. İçerisindeki faktörler azaltılıp artırılabilir. Okuyucunun önemseydiği faktörlere göre kitabın uygunluğuna ilişkin kararlar değişebilir. Ayrıca kitap seçimi için geliştirilen bu araç, metin seçiminde de kullanılabilir bir forma dönüştürülerek kullanılabilir. İlgili rubrik ekte sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Anderson, R.C., Wilson, P.T., & Fielding, L.G. (1988). Growing in reading and how children spend their time outside of school. *Reading Research Quarterly*, 23, 285-303.
- Angeletti, N., Hall, C., & Warmac, E. (1996). *Improving elementary students' attitudes toward recreational reading*. Retrieved from ERIC database (ED398553).
- Ateş, S., Çetinkaya, Ç., & Yıldırım, K. (baskıda). Öğretmen, ebeveyn ve öğrencilerin görüşlerine göre ilköğretim öğrencilerinin okuma çevreleri. *International Online Journal of Educational Science*.
- Baker, T., & Wigfield, A. (1999). Dimensions of Children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 34, 2- 29.
- Bintz, W.P. (1993). Resistant readers in secondary education: Some insights and implications. *Journal of Reading*, 36, 604-614.
- Carter, M.A. (1988). How children choose their books: Implications for helping develop readers. *Ohio Reading Teacher*, 22, 15-21.
- Çeçen, M.A. ve Aydemir, F. (2011). Okul öncesi hikaye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 185-194.
- Çiftçi, Ö., Çeçen, M.A. ve Melanlıoğlu, D. (2009). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 206-219.
- Cresswell, J.W. (2005). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (Second edition). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Değirmenci, H. (2009). *İlköğretim okullarında düzenlenen okuma saatlerinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Fry, E. (2002). Readability versus leveling: both of these procedures can help teachers select books for readers at different stages. *The Reading Teacher*, 56, 286-292.
- Guthrie, J. T., Hoa, A. L., Wigfield, A., Tonks, S. M., Humenick, N. M., & Littles, E. (2007). Reading motivation and reading comprehension growth in the later elementary years. *Contemporary Educational Psychology*, 32, 282-313.
- Güneş, F. (2010). *Okuma kültüründe okuma ilgisi ve kitap seçiminin önemi ile ekran okuma alışkanlığı*. Şimdi Okuma Zamanı Okuma Kültürü ve Etkili Dil Kullanımı Projesi-Okuma Kültürü ve Siz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Güyer, T., Temur, T. ve Solmaz, E. (2009). Bilgisayar destekli metin okunabilirliği analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 751-766.
- Haris, V. J. (2008). Selecting books that children will want to read. *The Reading Teacher*, 61, 426-430
- Kasten, W. C., & Yıldırım, K. (2011). *Türk öğrencilerin iyi birer okuyazar olmalarına yönelik öneriler*. Ankara: Maya Akademi.
- Kragler, S., & Nolley, C. (1996). Student choices: Book selection strategies of fourth graders. *Reading Horizons*, 36, 354-365.
- Lange, B. (1982). Readability formulas: Use and misuse. *The Reading Teacher*, 35, 858-886.
- Lawshé, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Mohr, K.A.J. (2006). Children's choices for recreational reading: A three-part investigation of selection preferences, rationales, and processes. *Journal of Literacy Research*, 38, 81-104.
- Moss, B., & Hendershot, J. (2002). Exploring sixth graders' selection of nonfiction trade books. *The Reading Teacher*, 56, 6-17.

- Padak, N. & Rasinski, T. (2007). Is being wild about Harry enough? Encouraging independent reading at home. *The Reading Teacher* 61,350–353.
- Rasinski, T., & Padak, N. (2011). Who wants to be a (reading) millionaire? *The Reading Teacher*, 64, 553-555.
- Reuter, K. (2007). Assessing aesthetic relevance: Children's book selection in a digital library. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58, 1745-1763.
- Reutzel, D. R., & Gali, K. (1998). The art of children's book selection: A labyrinth unexploded. *Reading Psychology*, 19, 3-50.
- Schirmer, B.R., & Lockman, A.S. (2001). How I do find a book to read? Middle and High School students use a rubric for self-selecting material for independent reading. *Teaching Exceptional Children*, 34, 36-42.
- Shoki, G. (2007). *Readability as consideration for book selection criterion in book selection practices in some academic libraries in Nigeria*. World Library and Information Congress: 73rd Ifla General Conference and Council, Durban, South Africa.
- Smith, C., Tracy, E., & Weber, L. (1998). *Motivating independent reading: The route to a lifetime of education*. Retrieved from ERIC database. (ED422559).
- Stanovich, K. (1986). Matthew effects in reading: Some consequences of individual differences in the acquisition of literacy. *Reading Research Quarterly*, 21, 360-406.
- Trelease, J. (1989). Jim Trelease speaks on reading aloud to children. *The Reading Teacher*, 43, 200-206.
- Worthy, J. (2002). What makes intermediate-grade students want to read? *The Reading Teacher*, 55 568-569.
- Wutz, J.A., & Wedwick, L. (2005). Bookmatch: Scaffolding book selection book for independent reading. *International Reading Association*, 16-32.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yin, R. K. (2003). *Applications of case study research* (Second edition). California: Sage Publications.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime – cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3, 87-101.

Serbest Okumak Üzere Kitap Seçim Rubriği

Kitap seçimi rubriğinin kullanımına ilişkin yönergeler				
☐ Kitabın adını oku ve içeriği hakkında bir fikir yürüt. ☐ Kitabın ön sözünü, arka kapağındaki yazıları oku ve içeriği hakkında bir fikir yürüt. ☐ Kitabın kapağını, resimlerini, yazıların sayfaya yerleştirilme durumlarını gözden geçir. ☐ Kitaptaki yazı karakterlerini ve boyutunu incele. ☐ Cümle uzunluklarına bak. ☐ Kitabın kalınlığına (sayfa sayısına) bak. ☐ Bu kitabı tavsiye edenler varsa onların kitapla ilgili söylediklerini düşün.				
<i>Yukarıdaki çalışmaları yaptıktan sonra kitabın ilk sayfasını oku. İlk sayfa tam bir sayfa değilse sonraki sayfayı da oku. Sonra her faktör için sana en uygun puan kutusunu işaretle. Her faktör için belirlediğin puanı en sağdaki kutucuğa yaz. Bütün faktörler için belirlediğin puanları topla. Rubrikte puanlar 9 ve 27 arasında değişecektir. Aşağıdaki puan aralıklarını dikkate alarak kitabın senin için uygun olup olmadığına karar ver.</i>				
1	Eğer aldığın toplam puan 14 ve altında ise bu, kitabın senin için uygun olmadığı anlamına gelir.			
2	Eğer aldığın toplam puan 15-21 arasında ise senin için en önemli faktörlerin neler olduğuna karar ver. Bu faktörlerdeki puanların her biri 3 ise kitap senin için uygun olabilir. Bu faktörlerdeki puanların 1 veya 2 ise okumakta zorlanabilirsin.			
3	Eğer aldığın toplam puan 22-27 arasında ise kitabın senin için uygun olduğu anlamına gelir.			
Faktörler	1	2	3	Puan
İlgi/Motivasyon	Konu, resimler ve yazar hiç ilgimi çekmedi.	Konu, resimler ve yazar biraz ilgimi çekti.	Konu, resimler ve yazar ilgimi oldukça çekti.	
Ön bilgi	Bu konu hakkında hiçbir şey bilmiyorum.	Bu konu hakkında çok az bilgim var.	Bu konu hakkında oldukça bilgim var.	
Sayfa sayısı	Bu kitap benim için çok uzun görünüyor. Bu uzunlukta bir kitabı bitirebileceğimi düşünmüyorum.	Kitap oldukça uzun görünüyor. Bu kitabı bitirebilir miyim emin değilim.	Kitabın uzunluğu tam bana göre. Bu kitabı kesinlikle okuyup bitirebilirim.	
Kelime	Bilmediğim kelime sayısı çok fazla.	Bilmediğim kelime sayısı çok fazla olmasa da bu kelimeler metni anlamamı zorlaştırıyor.	Nerdeyse hiç bilmediğim kelime yok.	
Akıclık	Bu kitabı hızlı, doğru ve uygun ifadelerle (ifade edilmek istenen duyguyu yansıtarak) okuyamam.	Bu kitabı hızlı, doğru ve uygun ifadelerle okumakta zorlanırım.	Bu kitabı hızlı, doğru ve uygun ifadelerle okuyabilirim.	
Cümle yapısı	Cümlelerin neredeyse tamamı uzun ve karmaşık. Anlamak için çok çaba harcamalıyım.	Bir kaç cümle kısa ve kolay yapıda. Diğer cümleler uzun ve karmaşık. Biraz çaba gösterince anlayabileceğimi düşünüyorum.	Cümlelerin neredeyse tamamı kısa ve kolay yapıda. Zorlanmadan anlayabileceğimi düşünüyorum.	
İmlâ kullanımı	Bu kitabın yazımında kullanılmış noktalama ve dilbilgisi kurallarının çoğunu bilmiyorum.	Bu kitabın yazımında kullanılmış noktalama ve dilbilgisi kurallarının bazılarını biliyorum.	Bu kitabın yazımında kullanılmış noktalama ve dilbilgisi kurallarını biliyorum.	
Anlaşılabilirlik	Fikirler alışıktık olmadığım şekilde ifade edilmiş Fikirlerin sıralanışı ve akışını çözümleyemiyorum. Bu da anlamamı zorlaştırıyor.	Fikirlerin sıralanışı çözümlenmekte ve fikirler arası ilişkiyi kurmakta zorlanıyorum. Bu da kitabı anlamak için daha fazla zaman harcamama sebep oluyor.	Fikirlerin sıralanışı ve akışı beni, okumaya yönlendiriyor. Fikirler birbirleri ile bağlantılı ve iyi açıklanmış. Bu da anlamamı kolaylaştırıyor.	
Sunum	Yazının sunum şekli benim için problem oluşturuyor. Kullanılan yazı karakteri, boyutu, sütun kullanımı, resim kullanımı ve diğer tasarım unsurları metne odaklanmamı güçleştiriyor.	Yazının sunum şekli, karakterleri, boyutu, görsel unsurların kullanımı, paragraf ve sütun kullanımı gibi özelliklerden bazıları göze hoş görünse de metnin sunumunda beni rahatsız eden şeyler var.	Metnin şekli ve sunumu, fikirleri anlamamı ve birleştirebilmemi kolaylaştırıyor. Göze hoş görünüyor. Yazının sunumu metne ve konuya odaklanmamı sağlıyor.	
Toplam puan				